

NEM Meetprogramma Zoldertellingen Vleermuizen

Het NEM meetprogramma Vleermuizen Zoldertellingen geeft de trends van de populatie ontwikkelingen van ingekorven vleermuis en de grijze grootoorvleermuis. Daarnaast wordt de verspreiding van verschillende soorten onderzocht. De gegevens zijn vanaf 2007/2008 binnen het NEM door vrijwilligers verzameld. Het meetprogramma maakt ook dankbaar gebruik van reeds eerder verzamelde gegevens van grijze grootoorvleermuis en ingekorven vleermuis.

In deze Telganger geven we de populatietrends en gaan we iets dieper in op de tellingen van de grijze grootoorvleermuis en ingekorven vleermuis.

Populatietrends

Figuur 1 geeft de populatietrend van de ingekorven vleermuis weer. Evenals vorig jaar is de trend gezien vanaf 1984 zeer positief maar de laatste 12 jaar matig positief. De trend van de grijze grootoorvleermuis (Figuur 2) is op zowel de lange als de korte termijn matig positief. Ze is echter minder positief dan vorig jaar (ongeveer 2% minder grote toename op korte termijn). Met andere woorden: de groei vltak verder af. De afvlakkende groei van de grijze grootoorvleermuis is al enkele jaren aan de gang.

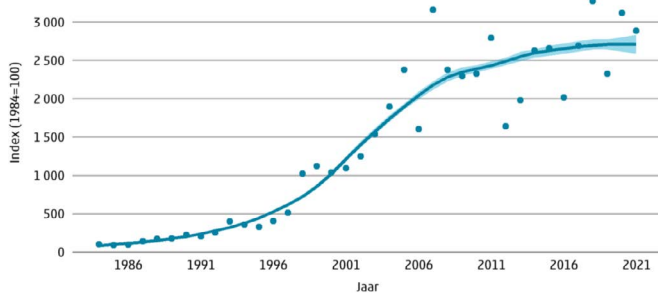
Het is wel zo dat circa de helft van de objecten waar ooit grijze grootoorvleermuizen in zijn aangetroffen niet elk jaar bezocht wordt en dat een circa 25% van de objecten al meer dan drie jaar niet bezocht is. Bij de berekening van de trend wordt rekening gehouden met zulke ontbrekende tellingen. Op basis van de trend van andere objecten in de buurt worden de aantallen van ontbrekende tellingen bijgeschat. Dan kán een vertekend beeld geven en daarom is het zo belangrijk om ook objecten die al een tijdje niet zijn bezocht, weer eens te bezoeken.

Gaat het dus goed met de ingekorven vleermuis en grijze grootoorvleermuis?

De geconstateerde populatiegroei is natuurlijk goed nieuws voor beide soorten. Om te bekijken of het 'goed' gaat met een soorten zijn echter meer factoren van belang. De zogenoemde 'Staat van Instandhouding' (Svi) is een belangrijke benadering om te zien of het 'goed' gaat met een soort. Over hoe de Svi van een soort wordt bepaald vind je meer informatie op de [website van de Zoogdierverseniging](#). Voor de ingekorven vleermuis en grijze grootoorvleermuis is in 2018 bepaald dat deze in respectievelijk zeer en matig ongunstige staat van instandhouding verkeerden. Voor beide soorten is een belangrijk reden daarvoor dat het leefgebied en toekomstperspectief niet gunstig zijn.

De kwaliteit van leefgebied komt onder andere tot uiting in de grootte van kraamkolonies. Hoe beter het leefgebied, hoe groter kraamkolonies kunnen worden en hoe groter de verschillende groepen van de kraamkolonies. Voor zowel de ingekorven vleermuis als de grijze grootoorvleermuis zijn de objecten met de hoogst aantal getelde dieren niet elk jaar hetzelfde.

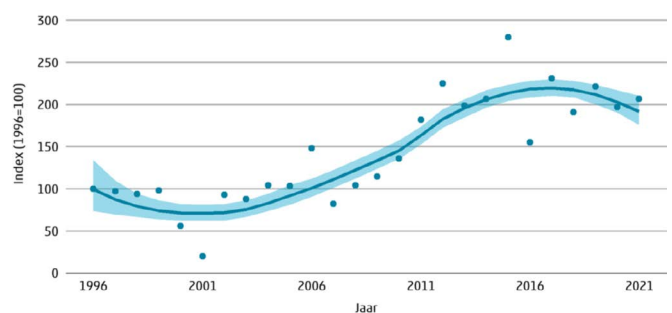
Ingekorven vleermuis

Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 1: Landelijke populatietrend van de ingekorven vleermuis in de periode 1984-2021 vanuit het meetprogramma NEM-VLZOL. De punten zijn de indexwaardes, de lijn is de flexibele trend en de blauwe schaduw geeft het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

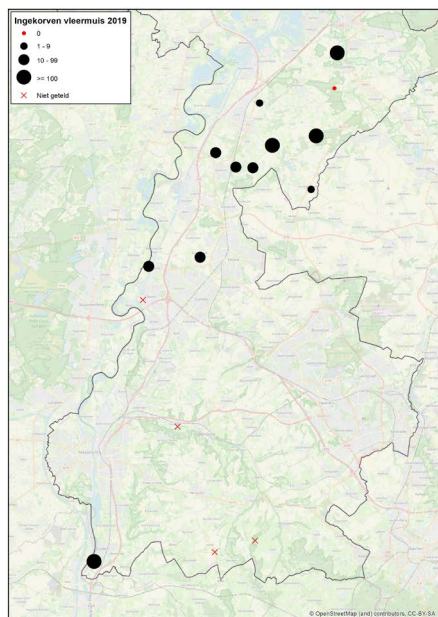
Grijze grootoorvleermuis

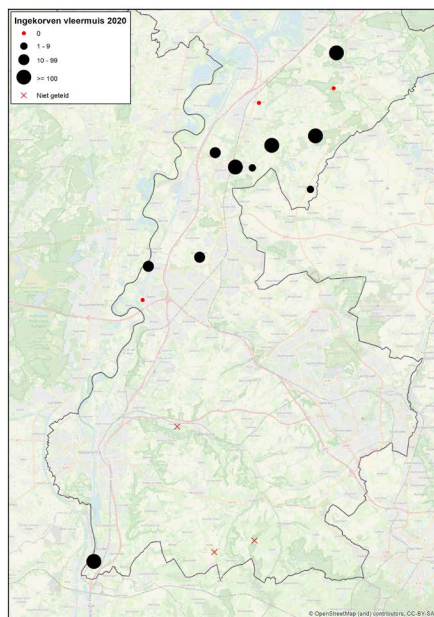
Bron: NEM (Zoogdierverseniging, CBS), 2022

Figuur 2: Landelijke populatietrend van de grijze grootoorvleermuis in de periode 1984-2021 vanuit het meetprogramma NEM-VLZOL. De punten zijn de indexwaardes, de lijn is de flexibele trend en de blauwe schaduw geeft het 95%-betrouwbaarheidsinterval weer.

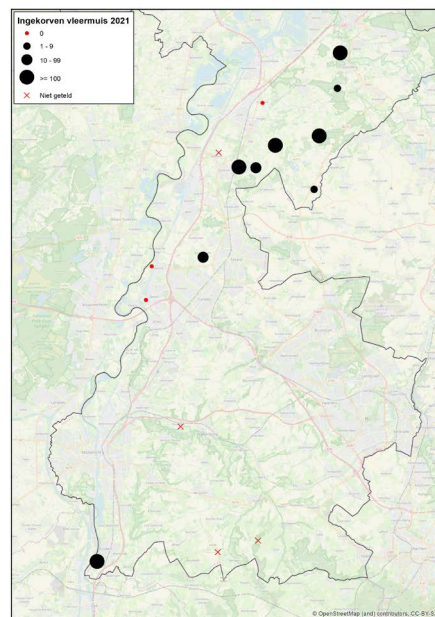
In 2019 zijn er vier ‘grote’ (arbitrair gesteld op meer dan 100 dieren) kraamverblijven van de ingekorven vleermuis te onderscheiden (Figuren 3 t/m 5): St Odiliënberg (vanaf 2015/2016 meer dan 100 dieren), Abdij Lilbosch, Klooster Mariahoop (sinds 2004/2007 meer dan 100 dieren) en Eijsden (sinds 2017 meer dan 100 dieren). Daar komt in 2020 een verblijf in Susteren bij, waar tussen de jaren 2013 en 2017 gemiddeld 59 dieren en vanaf 2018 gemiddeld 110 dieren zaten. In 2019 dook het aantal even net onder de 100 dieren, daarom ontbreekt de grote stip op de kaart van 2019. In Dieteren (nabij Susteren) verbleven voor 2017 meer dan 100 dieren.

Figuur 3: Overzicht grootte bezochte objecten van ingekorven vleermuis in 2020

Figuur 4: Overzicht grootte bezochte objecten van ingekorven vleermuis in 2019

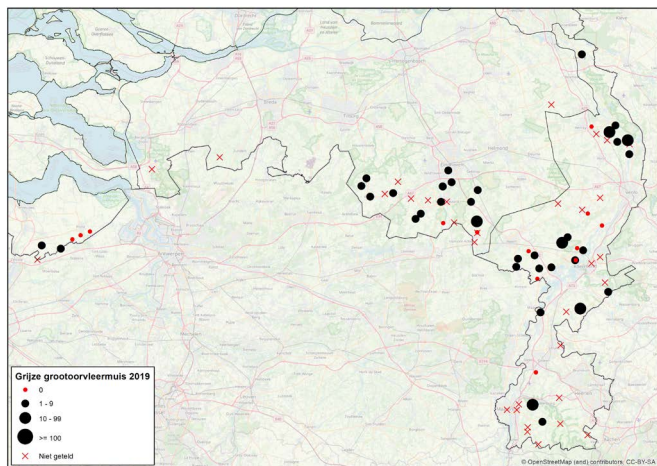

Figuur 5: Overzicht grootte bezochte objecten van ingekorven vleermuis in 2021

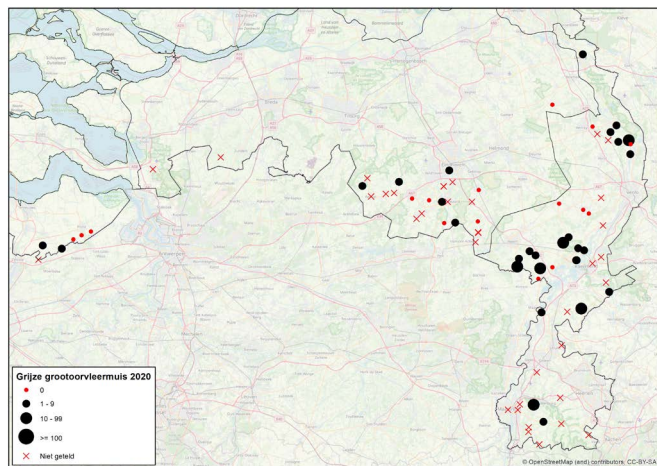
Ondanks dat de laatste drie jaar er wel verschuivingen zijn voor wat betreft wat je de ‘belangrijkste’ verblijven zou kunnen noemen, zijn de belangrijkste verblijven duidelijk. Op een kleiner schaalniveau is vaak nog veel meer dynamiek, zoals te zien is bij de verschillende objecten van de Abdij Lilbosch die duidelijke verschillen laten zien over de loop van de tijd. De ‘Bakkerij’ was het meest belangrijke verblijf met voor 2015 tot wel 811 dieren, maar daarna zijn er vrijwel geen dieren meer aangetroffen. De ‘Koestal’ herbergt vrijwel elk jaar vanaf 2015 een toenemend aantal dieren met in 2021 maar liefst 414 dieren, terwijl in het hoofdgebouw de aantallen schommelden tussen de 62 en 106 dieren.

De vier verblijven huisvestten in 2019, 2020 en 2021 respectievelijk 88%, 90% en 96% van alle getelde dieren. Dat slechts vier verblijven zo’n grote fractie van de (waargenomen) populatie huisvesten maakt de soort erg kwetsbaar. Een belangrijk deel van alle verblijven zijn daarbij ook nog eens bij particulieren. Tel daar andere ontwikkelingen in de omgeving bij op (zie bijvoorbeeld [dit rapport](#)) en het is duidelijk dat ondanks een groeiende populatie ingekorven vleermuis alsnog in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeerd.

Van de grijze grootoorvleermuis kennen we geen verblijven met meer dan 100 dieren (Figuren 6 tot en met 8). Daarnaast wordt per jaar een kleinere fractie van de verblijven bezocht ten opzichte van de ingekorven vleermuis (zie ook Telganger voorjaar 2022). Grijze grootoorvleermuizen kruipen soms ver weg in spleten en dergelijke en daarom is er een kans een exemplaar te missen tijdens een telling. Het is dan ook veel minder makkelijk om de belangrijkste verblijven aan te wijzen. Desondanks lijken ook voor de grijze grootoorvleermuis een paar verblijven in de regel grotere groepen (arbitraire grens van > 9 dieren) te huisvesten: Broekhuizervorst, Mariahoop, Ottersum, Stramproy, Berg en Terblijt, Heythuysen, Hunsel, Meerlo, Achelse kluis, Dommelen en Soerendonk. Deze verblijven vertegenwoordigden in 2019, 2020 en 2021 respectievelijk 77%, 79% en 80% van alle getelde dieren, waarbij Mariahoop veruit de meeste dieren huisvest.

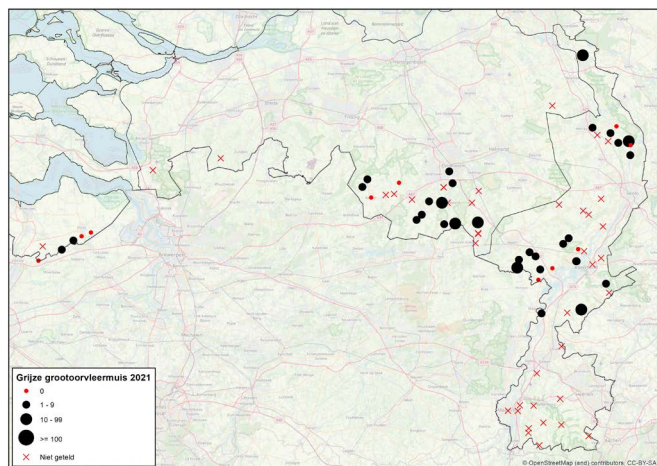
Figuur 6: Overzicht grootte bezochte objecten van grijze grootoorvleermuis in 2019

Figuur 7: Overzicht grootte bezochte objecten van grijze grootoorvleermuis in 2020

Dus ook voor de grijze grootoorvleermuis kan de conclusie worden getrokken dat deze soort kwetsbaar is omdat slechts enkele verblijven het merendeel van de populatie huisvesten. Vrijwel al deze verblijven betreffen kerkzolders. En juist kerken worden in rap tempo omgebouwd naar woonvoorzieningen. Als we ons dan ook nog bedenken dat per jaar minder dan 300 dieren worden geteld, dan is het goed te begrijpen waarom ook voor de grijze grootoorvleermuis de staat van instandhouding niet positief is. En ook waarom het zo belangrijk is de resterende verblijven goed te blijven volgen.

Ronduit zorgwekkend is de situatie in Zeeland waar sinds enkele jaren in nog maar twee kerken dieren zijn aangetroffen. Reden voor Landschapsbeheer Zeeland om een **beschermingsproject** op te stellen en uit te voeren onder andere in samenwerking met de Zoogdiervereniging.

Figuur 8: Overzicht grootte bezochte objecten van grijze grootoorvleermuis in 2020

NEM Vleermuizen Zoldertellingen: Marcel Schillemans (landelijk coördinator), Erik Korsten, Martijn van Oene en Jelle van Zweden (CBS)